

ПЕРЕДМОВА

Пропоновані розробки уроків читання відповідають сучасним вимогам до їхньої організації за чинною програмою та підручником О. Я. Савченко «Літературне читання. Підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням російською мовою» (К.: Видавничий дім «Освіта», 2013).

Методичний посібник має на меті допомогти вчителю якомога краще підготуватися до уроків читання. У ньому наведені різні типи уроків читання, різноманітні форми та методи роботи з учнями.

Одним із головних завдань уроків як російського, так і українського читання в початкових класах є вироблення на цих уроках таких якісних ознак читання, як свідомість, правильність, швидкість і виразність.

Слід зазначити, що завдяки спорідненості української і російської мов і незначним відмінностям у графічній системі, третьокласники порівняно швидко оволодівають умінням читати українською мовою і досить легко переносять уміння читати, сформовані на уроках російського читання, на українське. Однак слід мати на увазі, що через ті самі графічні відмінності, які є в обох мовах, учні можуть припускати певних, здебільшого орфоепічних помилок. Тому завдання формування навичок правильного читання залишається надзвичайно актуальним.

Щоб сформувані в учнів правильне читання, слід навчати їх цілеспрямованого слухання — розуміння тексту. Важливо також, щоб учні постійно чули зразки правильного літературного мовлення: як під час читання тексту вчителем, так і під час його розповідей. Така робота здійснюється найчастіше на етапі пояснення значення нових слів.

Правильному читанню сприяє і самостійне читання дітьми тексту мовчки перед тим, як його читати вголос. Тому такий прийом роботи є обов'язковим на кожному уроці.

Як і на уроках російського читання, значна увага має приділятися швидкості читання. Навички швидкого читання в основному формуються в учнів під час читання російською мовою. На уроках українського читання темп читання дещо знижується через труднощі в розпізнаванні українських слів, співвідношення графічної форми і звукового образу слова.

Однак забезпечення високого рівня навичок читання ще не є свідченням того, що дитина розуміє літературу як вид мистецтва, як особливу естетичну форму пізнання дійсності. Тому головну увагу вчитель має зосередити на формуванні такої важливої якості

читання, як свідомість, тобто на розумінні учнями теми та ідеї твору (без уживання термінів), ставлення автора до зображуваних подій і героїв, аналізі вжитих тропів (засобів художньої виразності) тощо.

Необхідною умовою літературного розвитку школярів є повноцінне сприйняття ними художньої літератури, коли учні вже в початкових класах починають оволодівати засобами аналізу художньої своєрідності твору.

Останнім часом на уроках читання практикується метод, який отримав назву літературного читання. Його мета полягає в тому, щоб забезпечити сприйняття учнями художнього твору як явища мистецтва. Засвоєння художнього твору неможливе без співпереживання і співтворчості читача, а це відбувається лише тоді, коли читач відчуває художню своєрідність твору, його мову, образи, підтекст, жанрові особливості. Цей метод реалізується шляхом самостійного читання твору учнями з акцентуванням уваги на зазначених елементах, шляхом виразного читання твору вчителем чи майстрами сцени (у запису), коментованого читання, творчого переказу учнями тощо. Адже перший крок до опосередкованого спілкування з художнім твором маленький читач робить тоді, коли, намагаючись осмислити свої враження від прочитаного, знову звертається до тексту й шукає в ньому авторські образи, слова й вирази, які допомогли створити саме цей настрій, саме таку емоційно-інтелектуальну атмосферу.

Формування навичок виразного читання здійснюється шляхом удосконалення вміння добирати відповідну інтонацію (голосно — тихо, радісно — сумно) та темп читання (швидко — повільно). Під час формування вміння читати виразно зручним є використання аудіо-записів читання творів учнями на уроці з наступним їхнім аналізом.

Уроки читання тісно пов'язані з розвитком мовлення та творчих здібностей школярів. І з цієї метою на уроках широко використовуються такі види робіт, як творчі перекази, складання розповідей за ілюстраціями підручника, перші спроби віршування тощо.

Пропозовані розробки — лише один із можливих варіантів про ведення уроків. Учитель може орієнтуватися на них, використовувати повністю чи частково, виходячи з можливостей свого класу.

УРОК 1

Тема:	Ознайомлення учнів з підручником О. Я. Савченко «Літературне читання» та його структурою.
Мета:	учити користуватися підручником за допомогою умовних позначень, ознайомити учнів із державними символами України; розвивати світогляд дітей, пам'ять, ініціативу, навички свідомого та правильного читання; виховувати любов до України.
Обладнання:	аудіозапис «Державний гімн України».

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЯ УРОКУ

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні, діти, ми ознайомимось із підручником «Літературне читання», розглянемо умовні позначення та яскраві малюнки. Цей підручник ознайомить вас із новими оповіданнями, віршами, казками, історіями тощо.

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ ТА МЕТИ УРОКУ

Ми ознайомимось з апаратом підручника, прочитаємо Державний гімн України, уважно розглянемо умовні позначення, прочитаємо звернення автора підручника до учнів.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Ознайомлення з підручником. Слово вчителя.

Перше ознайомлення з книгою починається з обкладинки. Вона розповість про те, хто написав книгу, коли і де її видано. Завжди звертайте увагу на прізвища авторів. У майбутньому це допоможе вибрати кращі з книг.

Кожна книга має назву, з якої часто можна дізнатися, про що розповідається в ній. Але так буває не завжди. Тоді на допомогу вам прийде підзаголовок. Це додаток до назви. Він допоможе розкрити зміст книжки.

На титульній сторінці є вихідні дані. Вони розміщені внизу сторінки і розповідають про те, коли, яким видавництвом і де було видано книгу. Твори для дітей випускають видавництва «Веселка», «А-ба-ба-га-ла-ма-га», «Дитяча література», «Махаон» й інші.

Якщо книжка містить кілька творів, то слід подивитися зміст, тобто їх перелік. На звороті титульної сторінки є анотація —

стислий переказ змісту книжки та вказівка: для кого призначена книга.

Уважно розглянемо умовні позначення, що будуть допомагати нам працювати з підручником «Літературне читання».

Кожна держава має свою символіку, пов'язану з її історією. Має її й Україна. Українська символіка виконує історично важливу функцію: об'єднання споконвічних українських земель у єдину суверенну державу. До основних державних символів належать: Герб, Прапор і Гімн України.

Наш підручник починається текстом Державного гімну України.

Гімн — це урочиста пісня своїй Батьківщині, у якій народ висловлює побажання бути вільним і щасливим. З гімну починаються урочисті збори, свята, надзвичайні масові події, гімном їх і закінчують.

(Слухання Гімну України в аудіозапису.)

До Державних символів України, крім Гімну, належить Герб.

Герб — це знак, своєрідний ключ до історії сім'ї, міста, національного утворення держави. Це пам'ятка духовної культури. У Гербі у вигляді знаків втілюються реальні події, суспільні явища, ідеологія та світосприйняття.

Український Герб — це золотий тризуб на блакитному фоні — символ влади. Він зустрічається ще із часів Київської Русі, зокрема на монетах київського князя Володимира Великого.

Прапор — це символ державності та національної незалежності.

Два кольори на Прапорі України означають: блакитний — колір неба й миру, жовтий — колір хліба, життя.

2. Опрацювання тексту «Державний Гімн України».

а) Читання тексту вчителем.

б) Читання тексту учнями «ланцюжком».

в) Перевірка засвоєння тексту.

— Як ви розумієте слова першого рядка?

— У яких рядках висловлена віра українського народу в краще життя?

— Як треба слухати Гімн України?

3. Робота зі звертанням до учнів «Мій друже».

а) Читання звертання вчителем.

б) Читання звертання учнями «ланцюжком».

4. Правила роботи з підручником.

— Що треба робити, щоб книжка довго жила?

Дбайливе ставлення до книжки — проблема моральна, і тут потрібно об'єднати зусилля школи, сім'ї та бібліотеки. Тільки ефектив-